

ПЕРЕКЛАД МЕДИЧНИХ ТЕКСТІВ: ПОМИЛКА, ЯКА МОЖЕ ВАРТУВАТИ ЖИТТЮ ЛЮДИНИ

*Арламов О. Ю., к.т.н., доц. (каф. ОПЩБ КПІ ім. Ігоря Сікорського);
Черненко Є. В., студ. (гр. ЛН-61, ФЛ КПІ ім. Ігоря Сікорського)*

Анотація. Стаття присвячується дослідженню медичних текстів, а саме вибору найкращого фахівця для створення якомога точного перекладу цих текстів. Питання досліджується з точки зору цивільної безпеки, тобто з огляду на можливі наслідки, які можуть мати помилки в перекладі медичних текстів.

Ключові слова: медичний текст, спеціалізований переклад, медичний переклад, помилки при перекладі медичних текстів.

Abstract. The article is devoted to the study of medical texts, namely, the selection of the best specialist to create the most accurate translation of these texts. The issue is examined from the perspective of civil security, i.e. considering the possible consequences that mistakes in translation of medical texts may have.

Keywords: medical text, specialized translation, medical translation, mistakes in translation of medical texts.

Вступ. Глобалізація, а також злиття й поглинання міжнародних корпорацій сприяють збільшенню попиту на перекладацьку діяльність в галузі медицини. У зв'язку з цим, виникає важливе питання: хто краще впорається з цією задачею – перекладачі зі спеціальними знаннями чи фахівці з мовними навичками?

Аналіз стану питання. Актуальність дослідження визначається важливістю якісного спеціалізованого перекладу, насамперед медичного, під час створення якого важливу роль відіграє саме перекладач, його уміння вміло оперувати термінологічною лексикою й обізнаність у тематиці тексту, оскільки навіть незначна помилка може мати фатальні наслідки під час використання перекладеного тексту. Тому, аби забезпечити якісний та максимально точний переклад, вкрай важливо обрати якомога кращого фахівця в цій галузі. Крім того, під час пандемії та численних медичних досліджень коронавірусної хвороби, які звісно ж потребують перекладу іншими мовами, значення медичного перекладу важко переоцінити.

Однак проблема вибору фахівця для створення медичного перекладу майже не досліджувалася як в Україні, так і за її межами, й потребує подальшого вивчення.

Мета роботи: з'ясування ролі перекладача в процесі перекладу текстів медичного спрямування, з'ясування можливих наслідків у результаті неточностей або помилок у перекладі, дослідження проблеми вибору фахівця для створення якісного медичного перекладу, аналіз відмінностей між перекладачами зі спеціальними знаннями та медичними фахівцями з мовними навичками та найчастіших помилок у перекладі.

Під час проведення дослідження застосовувалися як емпіричні

(зіставлення), так і теоретичні (аналізу та синтезу, індукції) наукові методи.

Методики, матеріали і результати досліджень. Медичний переклад – це один з напрямків перекладацької діяльності, що наразі користується чи не найбільшим попитом. Цей напрямок охоплює досить великий спектр текстів найрізноманітнішої спрямованості та тематики: фармацевтична промисловість, виробництво медичного та лабораторного обладнання, наукові статті у сфері останніх досягнень медицини – все це носить глобальний характер. Тому потреба у якісному медичному перекладі зростає щодня [1].

Медичні переклади вважаються одними з найскладніших, адже вони характеризуються наявністю великого розмаїття спеціальностей та напрямків, які входять до складу такої дисципліни як медицина, а також передбачають складність та особливості термінології, яка використовується у кожній з цих спеціальностей та її зміст написаного, як правило, зрозумілий лише людям із спеціальною освітою.

У перекладі медичних документів до усіх цих факторів додається також той факт, що помилка у медичному перекладі може мати тяжкі наслідки, оскільки може призвести до неточної діагностики, неправильної інтерпретації досягнень науки та, як наслідок, неприпустимої помилки у професійній діяльності.

Тому найчастіше до перекладу медичних текстів залучають лікарів, які мають досвід роботи у перекладі медичних документів, та перекладачів, які мають спеціальну медичну освіту, або професійно займаються медичними перекладами, та досконало володіють термінами та скороченнями, які застосовуються у мовленні цієї сфери діяльності людини, або такі переклади ґрунтовно вичитуються редакторами-медиками після того, як їх переклали звичайні дипломовані перекладачі.

Більшість бюро перекладів знехотя беруть замовлення на медичний переклад, оскільки такі тексти часто характеризуються значним набором термінів, скорочень та спеціальних слів, а спеціалістів у даній сфері — не так вже й багато, до того ж, такі переклади не в змозі виконувати штатний перекладач. Наприклад, такий термін, як «аналіз крові» можна перекласти англійською мовою декількома способами: *blood test* та *blood analysis*, хоча британські та американські лікарі вживають спеціальний термін *complete blood count (CBC)*, про що не згадується в жодному словнику.

Крім того, переклад медичних текстів вимагає від перекладача знання або розуміння латини. Наприклад, у довідці від офтальмолога можна віднайти скорочення *OD, OS*, які розшифровуються латинською мовою як *oculus dexter, oculus sinister* (праве та ліве око), що може завести перекладача-початківця у глухий кут [1].

У 2011 році в рамках своєї дисертації «Перекладацька діяльність в контексті медичної професійної комунікації» доктор Анна-Катаріна Хюґінг, дипломований перекладач з англійської та французької мов та асистент викладача Гейдельберзького університету імені Рупрехта-Карла дослідила, на кого ж краще покладатися в медичному перекладі, аби уникнути, наприклад,

непорозумінь або навіть помилок лікаря, спричинених неточностями в перекладі, а також відмінності між перекладачами зі спеціальними знаннями та фахівцями з мовними навичками, процес пошуку інформації та спостережень, які супроводжують їх.

Переклад медичних текстів не є новою дисципліною, однак дослідницька діяльність та інструменти, які сприяють процесу перекладу, практично не досліджувалися й не документувалися. Надійним інструментом пошуку інформації в процесі медичного перекладу є Всесвітнє павутиння (World Wide Web), оскільки завдяки стрімкому розвитку медицини та її термінології, в Інтернеті перекладачі мають доступ до великої кількості актуальної інформації.

Серед перекладачів-дипломників та студентів бакалаврату, що спеціалізуються на перекладі медицини, і студентів-медиків було проведено два випробування: переклад окремих медичних термінів і переклад тексту на медичну тематику. У процесі пошуку інформації кожен респондент послуговувався в середньому шістьма джерелами. Студенти-медики в середньому використовували 4,6 джерела, перекладачі 5,5. 16 відсотків запитів припали на LEO, 15 відсотків на Вікіпедію, 14,5 відсотка на медичний словник Roche, 12,5 відсотка на німецько-англійський словник від dict.cc, 7,5 відсотка на Springer Großwörterbuch Medizin і 6 відсотків на англійський словник медицини від Hexal. При цьому стає зрозуміло, що навчання медичного перекладу дає хороші результати в тому сенсі, що тестовані крім загальномовних словників використовували різні медичні словники, натомість студентики медичного факультету використовували тільки LEO, Вікіпедію й dict.cc [2, S.186].

Помилки в перекладі виникали, зокрема, з багатослівними термінами (ollicular thyroid cancer, medullary thyroid cancer, papillary thyroid cancer, follicular cells, lacunar stroke, blockage of an artery, subarachnoid hemorrhage). Варто відзначити, що студенти основного курсу вивчали додаткову інформацію в середньому 16,5 рази, студенти-медики – 8 разів. Перекладачі проводили ширші дослідження, ніж студенти-медики, звертаючись до більшої кількості джерел. Таку поведінку можна пояснити їх науковою освітою. Наприклад, студенти бакалаврату шукали додаткову інформацію 3,03 рази, а дипломовані (основний курс) – в 2,06 рази більше, ніж студенти-медики. Помилки при перекладі були допущені 50 відсотками студентів бакалаврату та 33 відсотками студентами медичного факультету. Дипломовані студенти основного курсу навчання здійснили кілька помилок або не робили їх узагалі. В результаті студенти-медики й бакалаври погано впоралися з перекладом, що свідчить про необхідність дисципліни перекладу в процесі навчання, якщо мета полягає в якісному перекладі [2].

Метод залучення фахівців в якості перекладачів, часто пропагований бюро перекладів з метою зниження вартості самого перекладу, є помилковим. Перекладачів, які пройшли спеціальну професійну підготовку, не можна замінити біологами, лікарями або іншими комп'ютерними спеціалістами. Перекладацький процес як робочий процес міжмовної й міжкультурної діяльності занадто складний, аби його можна було вивчати в рамках

прискореного курсу для фахівців [2, S. 32].

Результатами опитування щодо медичного перекладу підтверджують, що перекладачеві зі спеціальною освітою все-таки надають перевагу. На питання «Хто повинен перекладати медичні тексти: перекладачі з медичною освітою або лікарі з мовними навичками?» 77 відсотків відповіли, що довіряють медичним перекладачам, і тільки 23 відсотки сказали, що звертаються до фахівців з мовними навичками [2, S. 99].

Великий відсоток помилок серед студентів-бакалаврів пояснюється тим, що вони мають лише незначний досвід у перекладі, а також ще не закінчили навчання, яке вочевидь сприяє зменшенню кількості помилок. Також помилки виникали через неправильне сприйняття, наприклад, термін *follicular cells* був неправильно витлумачений студентами, та в результаті звернення до ненадійних джерел [2].

Висновки. Отже, після проведеного дослідження та в результаті спілкування з декількома проект-менеджерами, які займаються підбором перекладачів, можна зробити висновок, що медичний переклад є тим важливим засобом, за допомогою якого спілкуються провідні фахівці в усьому світі й тому найкращим рішенням є ретельний підбір співробітників, які не тільки досконало володіють іноземною мовою, а й орієнтуються в сучасній медицині, мають знання з медицини та нюансів цієї професії, тобто мають базову медичну освіту, та досвід роботи саме з текстами медичного спрямування, адже ціною непрофесіоналізму або перекладацької помилки можуть стати серйозні наслідки. Однак хотілося б також зазначити, що на практиці існує також інший варіант: перекладачі можуть працювати спільно з медичними фахівцями, аби мати змогу проконсультуватися стосовно питань, які можуть виникнути під час перекладу. Варто пам'ятати, що саме від компетентності перекладача безпосередньо залежить результат спільної роботи лікарів з різних країн над певними проектами й тільки маючи ґрунтовні знання в галузі медичного перекладу, можна виконати роботу якісно та точно.

Література

1. Медичний переклад [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://trados.com.ua/ua/med.html>.
2. Hüging A. Übersetzerisches Handeln im Kontext der medizinischen Fachkommunikation : Diss. Dr. Dipl.-Übers. u. Dolm. / Hüging Anna-Katharina – Heidelberg, 2011. – 356 S.